

ÉSZAKI-KÖZÉPHEGYSÉG

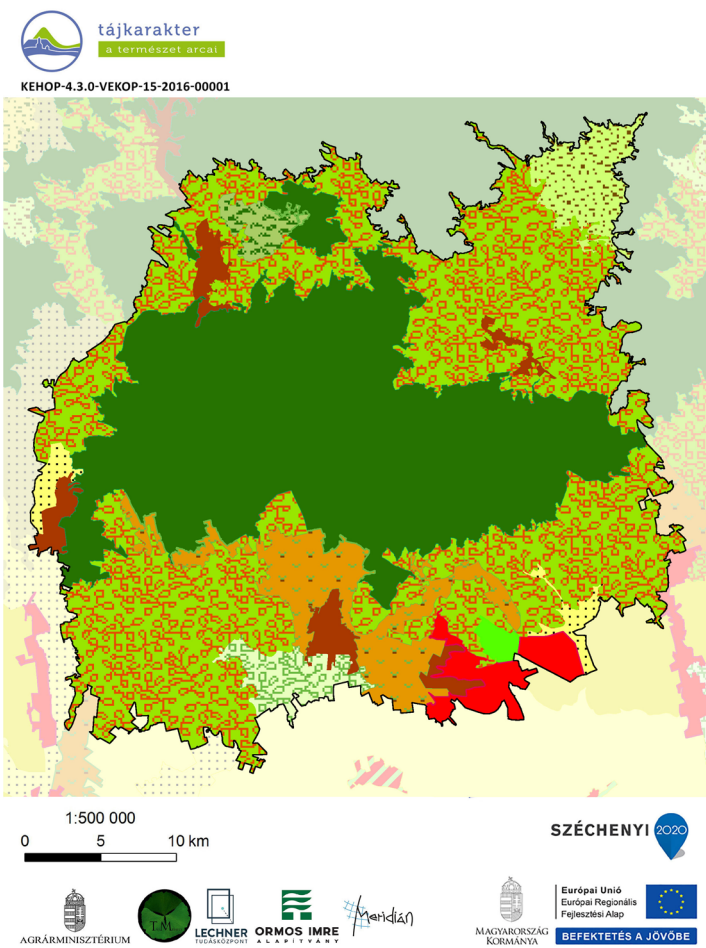
505. MÁTRA-VIDÉK TÁJKARAKTER-TERÜLET

A Mátra-vidék tájkarakter-terület a vulkanikus kőzetekből felépülő legmagasabb közephegységünk és a hozzá északon csatlakozó Mátra-hát, a nyugati peremét képviselő Zagyva-völgy, illetve délen a Mátraalja kistájak együttese. A hegység jelentős mértékben erdősült, de biogeográfiai értékei kevésbé kiemelkedőek. Az antropogén terhelés a Zagyva-völgyben igen erős és a Mátraalján is - elsősorban a szőlőtermő részeken - számottevő. A hegység népszerű rekreációs térség, az ezzel járó tájterhelés télen is jelentős. Területe 1261,8 km².

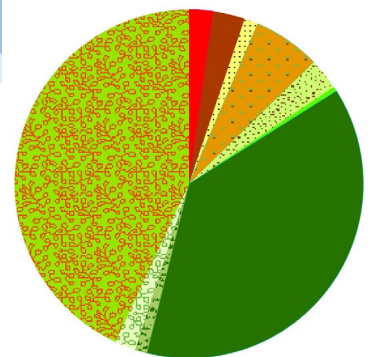
Fotó: Csorba Péter (Mátra, Gyöngyössolymos, 2016)

A Mátra-vidék tájkarakter-területen előforduló tájkarakter-típusok

- Erdődomináns, homogén síksági táj
- Erdődomináns, jellemzően homogén közephegységi és hegységperemi táj
- Gyep-erdőmozaikos dombsági, medence és völgytáj
- Gyepdomináns, mozaikos medence, völgy és dombsági táj
- Szántódomináns, mozaikos síksági táj
- Szőlő-kertdomináns, jellemzően mozaikos dombsági és hegységperemi táj
- Települési táj dombságon, hegységperemen és medencében
- Települési táj síkságon
- Változatos felszínborítású hegységperem, dombság, medence és völgy
- Változatos felszínborítású síksági táj

Tájkarakter-típusok	Össz-terület (km ²)	Terület-arány (%)	Folt-szám	Átlagos foltméret (km ²)	Szórás (km ²)
Mátra-vidék	1261,76	100,00%	24	52,57	100,39
Települési táj síkságon	28,36	2,25%	2	14,18	5,35
Települési táj dombságon, hegységperemen és medencében	37,00	2,93%	5	7,40	2,21
Szántódomináns, mozaikos síksági táj	16,27	1,29%	2	8,14	0,31
Szőlő-kertdomináns, jellemzően mozaikos dombsági és hegységperemi táj	78,74	6,24%	3	26,25	30,32
Gyepdomináns, mozaikos medence, völgy és dombsági táj	36,65	2,90%	1	36,65	0,00
Erdődomináns, homogén síksági táj	5,74	0,45%	1	5,74	0,00
Erdődomináns, jellemzően homogén közephegységi és hegységperemi táj	477,17	37,82%	3	159,06	213,89
Gyep-erdőmozaikos dombsági, medence és völgytáj	13,85	1,10%	1	13,85	0,00
Változatos felszínborítású síksági táj	24,20	1,92%	1	24,20	0,00
Változatos felszínborítású hegységperem, dombság, medence és völgy	543,80	43,10%	5	108,76	74,93

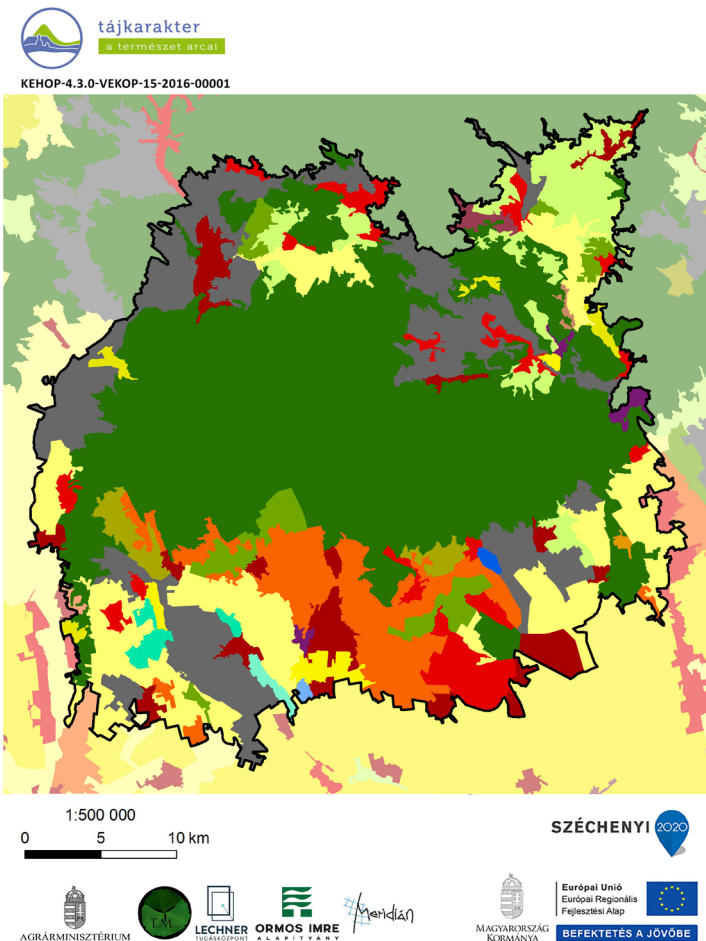
A MÁTRA-VIDÉK TÁJKARAKTER-TERÜLET KULCSJELLEMZŐI

I/1. Domborzat

A táj domináns domborzati típusa az erősen hullámos dombság, amelynek területi aránya 37%. Emellett jelentős még az erősen mozgalmas közephegység, amelynek részesedése közel 19%.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/1. térkép)

I/2. Komplex felszínborítás-típusok

1000 - Településdomináns homogén	3501 - Kert-erdőmozaik
1001 - Településdomináns mozaikos	4001 - Gyepdomináns mozaikos
1231 - Település-agrár-mozaik	4501 - Gyep-erdőmozaik
1251 - Település-agrár-erdőmozaik	5000 - Erdődomináns homogén
1401 - Település-gyepmozaik	5001 - Erdődomináns mozaikos
1601 - Település-vízmozaik	5601 - Erdő-vízmozaik
2000 - Szántódomináns homogén	6000 - Vízdomináns homogén
2001 - Szántódomináns mozaikos	6001 - Vízdomináns mozaikos
2451 - Agrár-erdőmozaik	6541 - Víz-erdő-agrármozaik
3001 - Kertdomináns jellemzően mozaikos	7001 - Dominancia nélküli

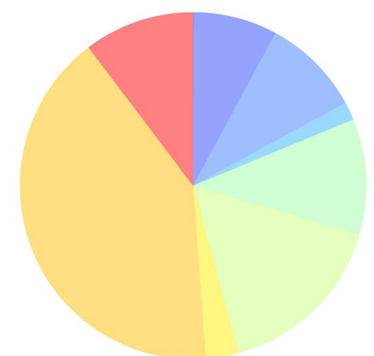
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai I/2. térkép)

TERMÉSZETI JELLEMZŐK

II/1. Éghajlati körzetek

Rendkívül változatos éghajlatú terület, ahol kilenc éghajlati körzet is előfordul, ebből az uralkodó a mérsékelt meleg-száraz (41%), de jelentősebb területeket érint a mérsékelt hűvös - száraz (16%) körzet is. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/1. térkép)

Éghajlati körzetek	Területarány (%)
Mátra-vidék	
mérsékelt meleg - száraz	40,83%
mérsékelt hűvös - száraz	16,25%
mérsékelt hűvös - mérsékelt száraz	10,75%
meleg - száraz	10,32%
hűvös - mérsékelt száraz	9,20%
hűvös - mérsékelt nedves	7,83%
mérsékelt meleg - mérsékelt száraz	3,07%
hűvös - száraz	1,70%
hűvös - nedves	0,05%

II/2. Tengerszint feletti magasság

A tengerszint feletti magasság a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző magassági értékek leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/2. térkép)

II/3. Relief

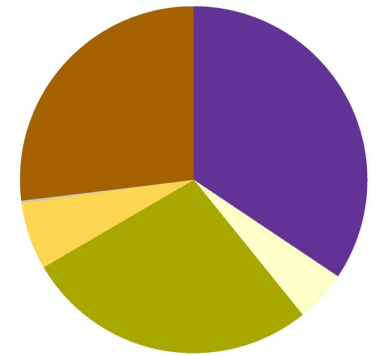
A relief a domborzat egyik forrásindikátora. A jellemző felszín-mozgalmassági jellemzők leírása azonos a domborzatnál leírtakkal. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/3. térkép)

II/4. Alapkőzet

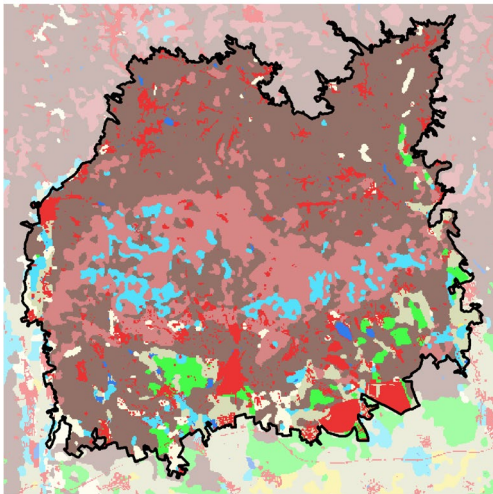
A Mátrát a vulkanikus andezit jellemzi, a Mátraalját nyirok borítja, a Mátrahát meghatározó típusa a harmadkori vagy idősebb üledék.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/4. térkép)

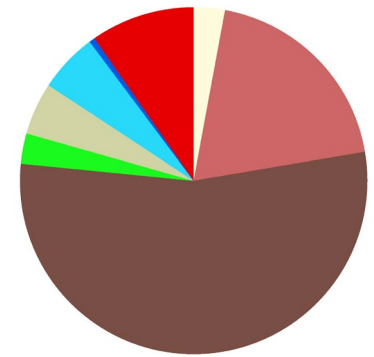
Kőzet név	Területarány (%)
Mátra-vidék	100,00%
andezit, bazalt, riolit	34,40%
glaciális és alluviális üledék	4,80%
harmadkori és idősebb üledék	27,38%
löszös üledék	6,27%
mészkö és dolomit	0,23%
nyirok	26,92%

II/5. Talajtípusok

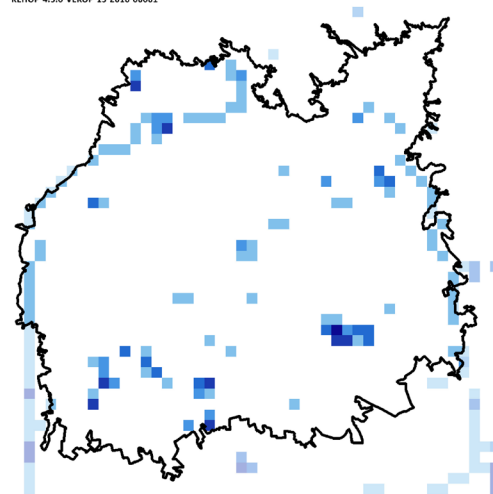

Talajtípus	Területarány (%)
Mátra-vidék	100,00%
Barna erdőtalajok	54,23%
Közethatású talajok	19,44%
Beépített terület	9,67%
Öntés és lejtőhordalék talajok	5,52%
Réti talajok	4,87%
Váztalajok	2,90%
Csernozjom talajok	2,82%
Nyílt vízfelszín	0,54%
Szikes talajok	0,01%

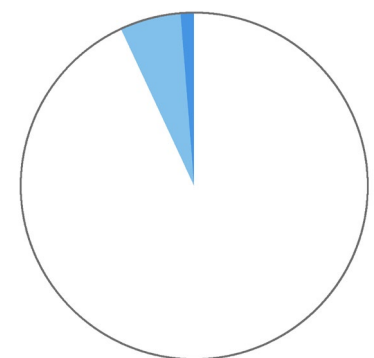

Mátra-vidéket a barna erdőtalajok jellemzik (főképp a Mátraalján és a Mátrahát területén). A Mátra magasabb fekvésű részein azonban a közethatású talajok dominálnak. A Mátraalján csernozjom és a váztalajok is előfordulnak. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/5. térkép)

II/6. Felszíni vizek területaránya

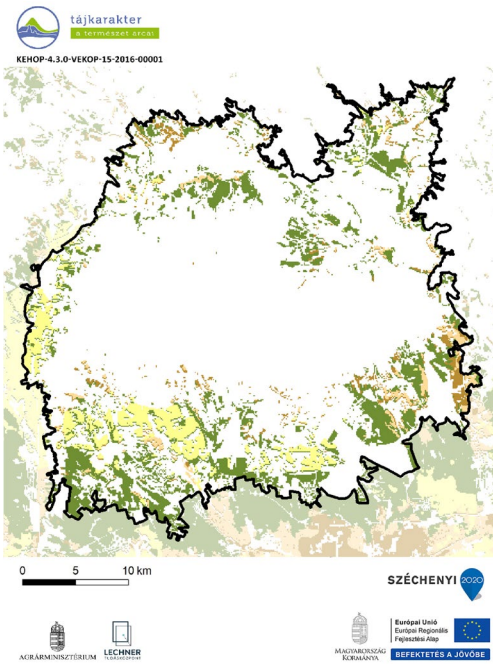
Felszíni vizek területaránya	Területarány (%)
Mátra-vidék	100,00%
0-1% - nincs, elenyésző	91,49%
1-5% - alacsony	5,57%
5-10% - közepes	1,27%
10-20% - magas	0,95%
20-50% - nagyon magas	0,64%
50-100% - meghatározó	0,08%

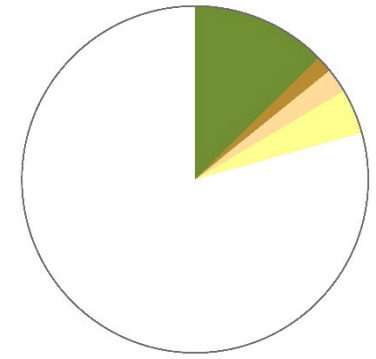
A felszíni vizek aránya a tájban átlagos, 0,007 km²/ km².

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/6. térkép)

II/7. Ökotípusos földhasználat

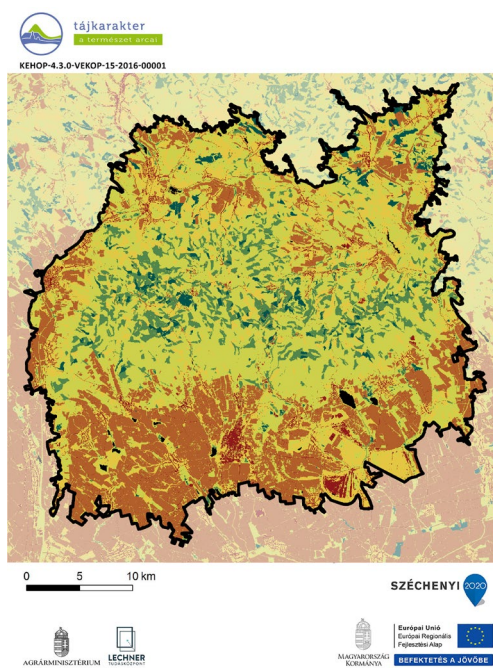
Ökotípusos földhasználat	Területarány (%)
Mátra-vidék	20,69%
kiváló termőhelyi adottságú szántó	4,20%
gyenge és közepes termőhelyi adottságú szántó	1,54%
gyenge és közepes, környezetileg érzékeny szántó	2,29%
erdőtelepítésre javasolt terület	12,65%

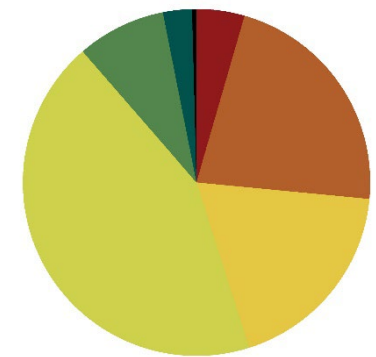
Az ökotípusos vizsgálat szerint a táj területének közel 13 %-án (hegyaljai és hegyháti területek) erdősítés javasolt, a terület mintegy 2 százalékán pedig - a növénytermesztés szempontjából közepes és gyenge talajadottságok, illetve a környezeti érzékenység következtében - a szántók extenzifikációja (földhasználat-váltás vagy szántóföldi művelés külterjesítése) indokolt.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/7. térkép)

II/8. Ökológiai állapot

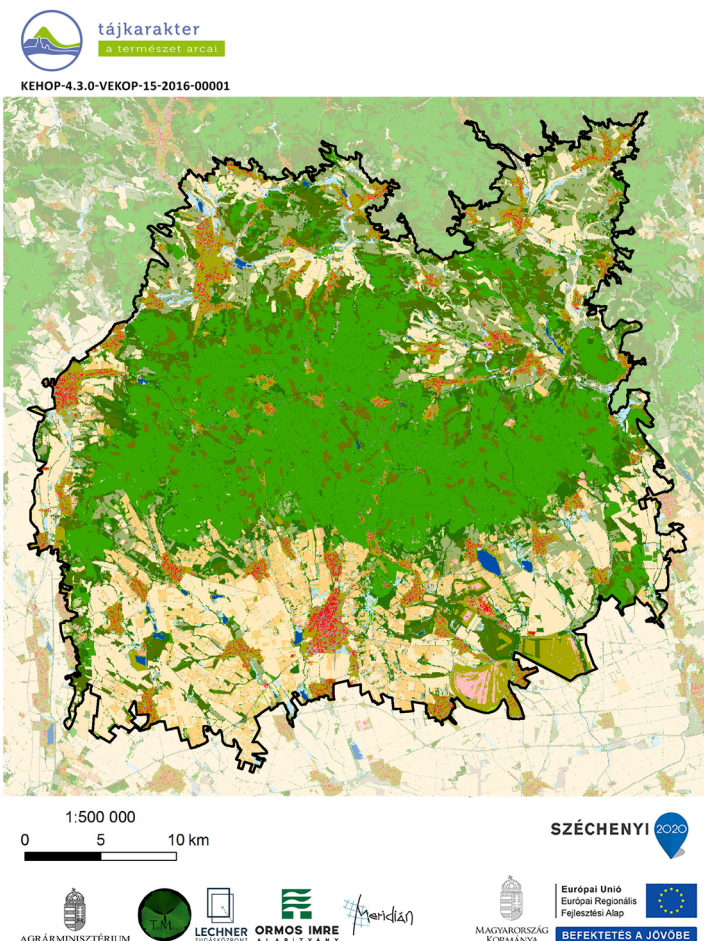
Ökológiai állapot	Területarány (%)
Mátra-vidék	
Mesterséges felszín	4,5
Rossz ökológiai állapot	22,1
Kedvezőtlen ökológiai állapot	18,6
Közepes ökológiai állapot	43,5
Jó ökológiai állapot	8,3
Kiváló ökológiai állapot	2,7
Adathiány	0,4

A közepes állapotú területek dominánsak (44%), ezenfelül a rossz és a kedvezőtlen állapotú területek 40%-ot tesznek ki, a beépített területek közel 5%-ot tesznek ki, a kiváló állapotú területek aránya alacsony (3%). (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/8. térkép)

FELSZÍNBORÍTÁS-JELLEMZŐK

II/9. Ökoszisztéma-alaptérkép (2. szint)

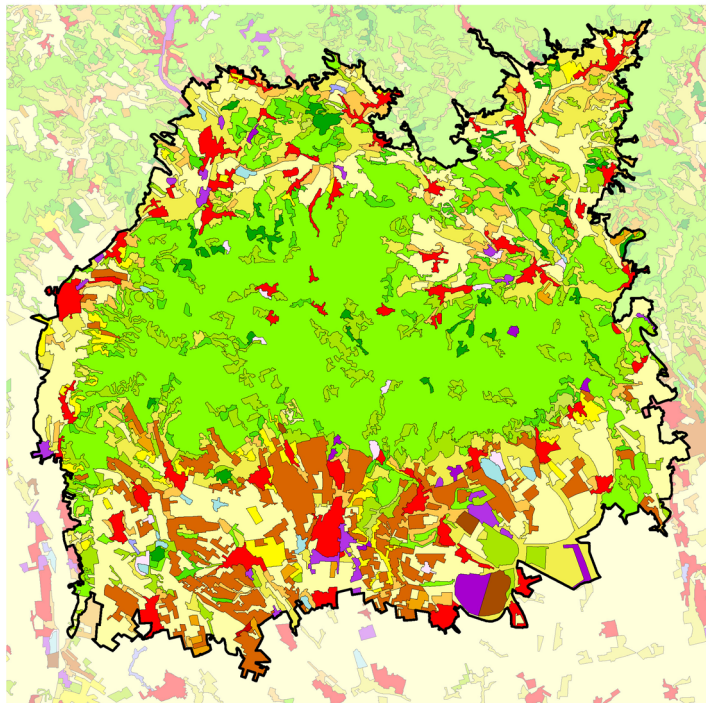

11 : Épületek	35 : Máshová nem besorolható lágú szárú növényzet
12 : Utak és vasutak	41 : Többetvízhatástól független (TVFLN) erdők
13 : Egyéb burkolt vagy burkolatlan mesterséges felületek	42 : Természetszerűbb galériaerdők
14 : Zöldfelületek mesterséges környezetben	43 : Egyéb vízhatás alatt álló (TVHA) erdők
21 : Szántóföldek	44 : Idegenhonos fajok dominálta erdők, faültetvények
22 : Állandó kultúrák	45 : Erdőként nyilvántartott faállomány nélküli, vagy felújítás alatt álló területek
23 : Komplex területek	46 : Máshová nem besorolható fás szárú növényzet
31 : Homoki gyepek	51 : Lágú szárú dominanciájú vizes élőhelyek
32 : Szikes és szikesedésre hajlamos gyepek	52 : Fás szárú dominanciájú vizes élőhelyek
33 : Sziklakibúvásokkal tarkított gyepek	61 : Állóvizek
34 : Zárt gyepek kötött talajon vagy domb és hegyvidéken	62 : Vízfolyások

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/9. térkép)

II/10. CORINE felszínborítás

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

Összefüggő településszerkezet	Gyümölcsösök, bogyósok
Nem összefüggő településszerkezet	Rét, legelő
Ipari vagy kereskedelmi területek	Komplex művelési szerkezet
Út - és vasúthálózat és csatlakozó területek	Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel
Kikötők	Lomlevelű erdők
Repülőterek	Tűlevelű erdők
Nyersanyag kitermelés	Vegyes erdők
Lerakóhelyek, meddőhányók	Természetes gyepek, természetközeli rétek
Építési munkahelyek	Átmeneti erdős-cserjés területek
Városi zöldterületek	Ritkás növényzet
Sport-, szabadidő- és üdülőterületek	Szárazföldi mocsarak
Nem öntözött szántóföldek	Tőzeglápok
Rizsföldek	Folyóvizek, vízi utak
Szőlők	Állóvizek

1:500 000
0 5 10 km

SZÉCHENYI 2020

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/10. térkép)

II/11. Felszínborítás-átalakulás típusok

Felszínborítás stabilitás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Mátra-vidék	307	100,00%
1 - Stabil	156	50,81%
2 - Kvázi stabil	67	21,82%
3 - Lépcsőzetes	28	9,12%
4 - Ciklikus	17	5,54%
5 - Dinamikus	39	12,70%

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/11. térkép)

II/12. Felszínborítás-átalakulás jellege

Felszínborítás átalakulás	Mintapontok száma (db)	Százalékarány (%)
Mátra-vidék	307	100,00%
1 - Változatlan terület	185	60,26%
2 - Településnövekedés	18	5,86%
3 - Extenzifikáció	49	15,96%
4 - Intenzifikáció	33	10,75%
5 - Dinamikus terület	22	7,17%

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/12. térkép)

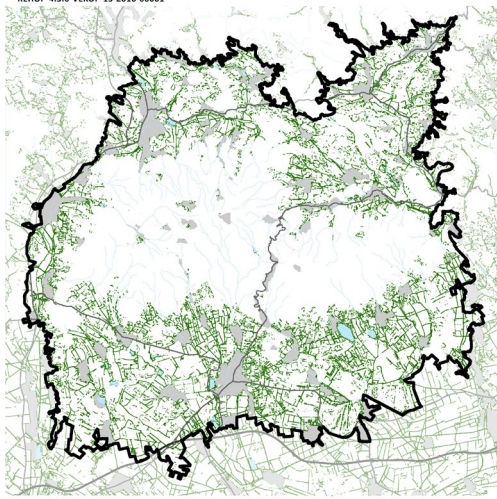
II/13.-16. Stabil felszínborítású területek (stabil településterület, stabil szántó-, kert-, szőlőterület, stabil erdőterület, stabil gyepterület és vízfelszín)

(Az indikátorok országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/13.-16. térkép)

II/17. Zöld vonalas elemek sűrűsége

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

ZÖLD VONALAS ELEMÉK SŰRŰSÉGE

- Zöld vonalas elem
- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Belterület
- Vízgazdálkodási térség (OTrT)

0 5 10 km

SZÉCHENYI

Zöld vonalas elemekben gazdag terület.

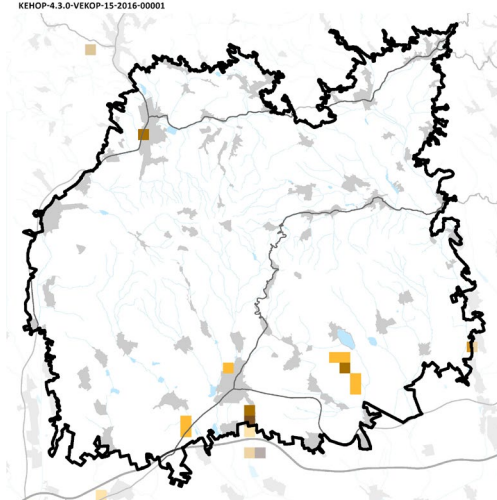
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/17. térkép)

II/18. Beépítettség növekedése (1990-2018)

KEHOP-4.3.0-VEKOP-15-2016-00001

0 5 10 km

SZÉCHENYI

1990-2018 között a területen intenzív új települési területek kialakulása nem volt jellemző. Kisebbségi növekedés volt Bányaterenyén, Gyöngyös és Visonta térségében.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/18. térkép)

Beépítettség növekedése (1990-2018)	Területarány (%)
Mátra-vidék	
0%	99,11%
1-6%	0,55%
6-10%	0,03%
10-20%	0,24%
20-40%	0,07%

II/19. Közlekedési hálózat sűrűsége

A közlekedési hálózat sűrűsége a tájban közepes, 0,27 km/km².

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/19. térkép)

Közlekedési hálózat sűrűsége	Területarány (%)
Mátra-vidék	
0-0,44 km/km ²	76,69%
0,44-1,56 km/km ²	19,89%
1,56-9,44 km/km ²	3,42%

II/20. Roncolt területek aránya (külfertéses bányák, hulladéklerakók)

Földhasználati információk alapján a roncsolt területek (lerakók, külszíni bányaterületek) tájkarakter területéhez viszonyított aránya jóval az országos átlag felett van, tájalakító hatásuk jelentős.

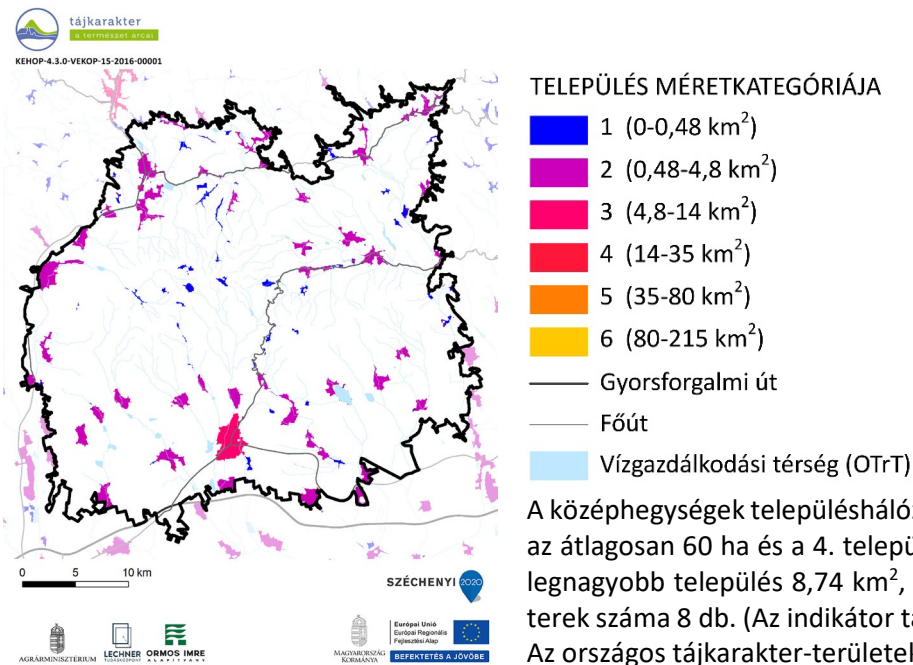
(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/20. térkép)

ANTROPOGÉN ÉS PERCEPCIONÁLIS JELLEMZŐK

II/21. Település-sűrűség (belterületi beépített területek eloszlása)

Településhálózati szempontból az Északi- és a Dunántúli középhegység azonos, sűrű hálózatu (0,26 db/km²) csoportot alkot. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/21. térkép)

II/22. Településméret (átlagos belterületi települési terület mérete)

A középhegységek településhálózatát változatos településméretűk, ezen belül a 2. településméret kategórián belül az átlagosan 60 ha és a 4. településméret kategórián belül az átlagosan 492 ha nagyságú települések jellemzik. A legnagyobb település 8,74 km², a 4 km²-t meghaladó települések száma 19 db, míg a nagyterjedésű települési területek száma 8 db. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/22. térkép)

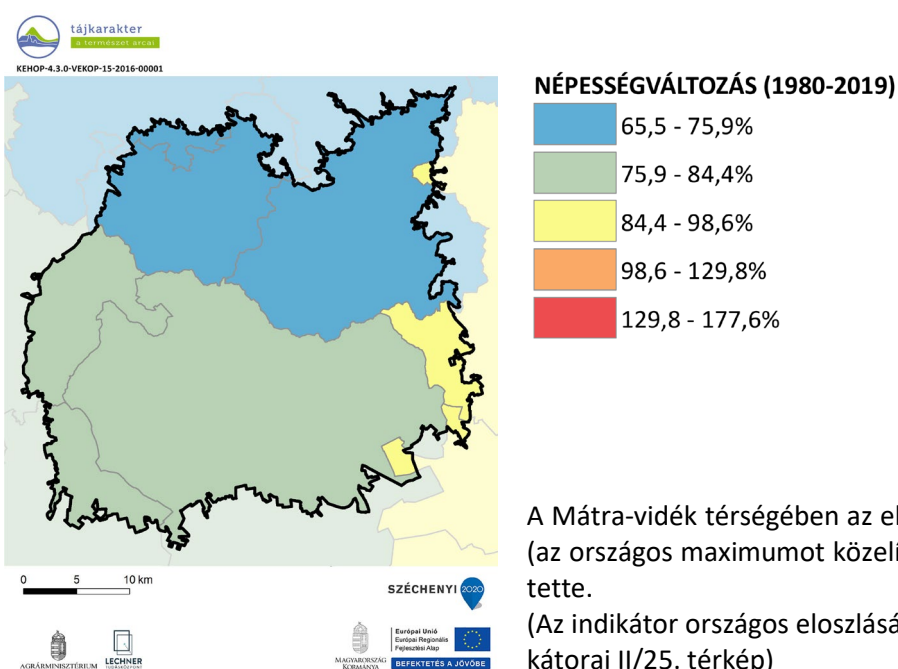
II/23. Külterületi szórványbeépítés sűrűsége

A külterületi beépítések sűrűsége átlagos (0,51 db/km²), nem minden belterületekhez tartozik külterületi beépítés. A külterületi beépítések mérete átlagos (0,64 ha), ez azonban igen nagy változatosságból adódik: előfordulnak a legkisebb településekkel vetekedő, vagy azt meghaladó méretű, beépített komplex művelési területek, bányaműveléssel összefüggő területek, üdülő területek, gazdasági területek, de szép számban található egész kisméretű szórványok is. A szórványok elhelyezkedését is a sokféleség jellemzi, hol önállóan, hol a belterület folytatásaként állnak, megfigyelhető a szórványok főbb úthálózat menti sűrűsödése is. (Az indikátor tájkarakter-típusok határaihoz igazított országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/23. térkép)

II/24. Nagy kiterjedésű települési tér

A tájkarakter-területet nem érinti nagy kiterjedésű települési tér. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/24. térkép)

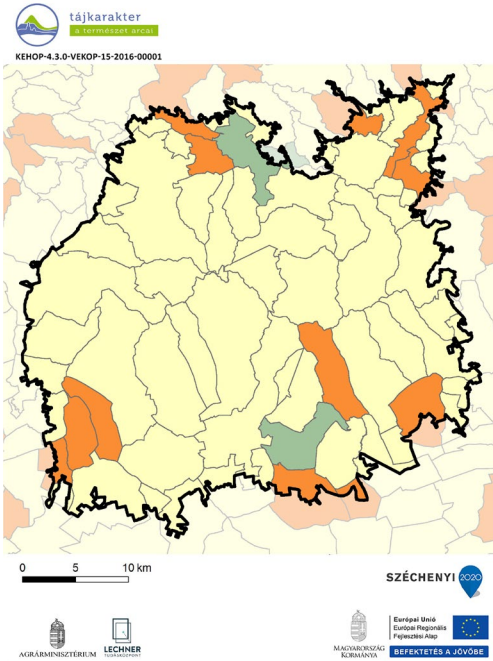
II/25. Néességváltozás

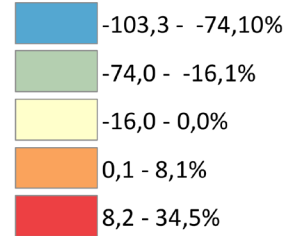
A Mátra-vidék térségében az elmúlt 40 évben jelentős népességcsökkenés mutatható ki. Legnagyobb mértékben (az országos maximumot közelítően) ez a csökkenés a Bányaterenyi és a Pétervásárai járási településeit érintette.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/25. térkép)

II/26. Külterületi lakosok arányának változása

KÜLTERÜLETI LAKOSOK ARÁNYÁNAK VÁLTOZÁSA (1980-2011)

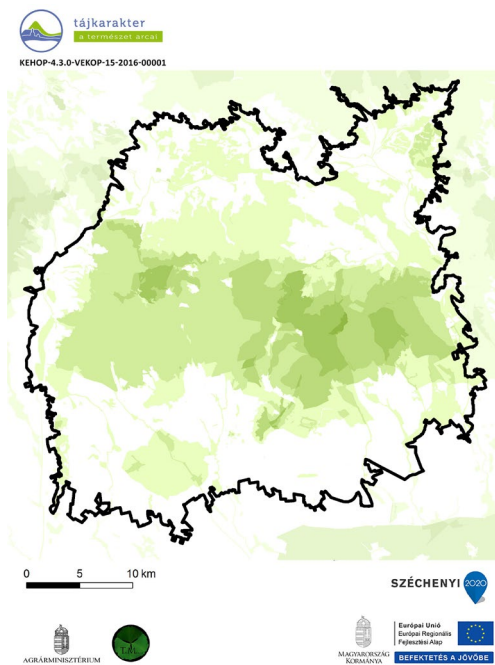
A Mátra-vidék térségében a külterületi lakosok aránya a települések többségénél csökkent, néhány település esetében azonban növekedés volt jellemző (pl.: Markaz, Nempti).

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/26. térkép)

II/27. Néprajzi táj

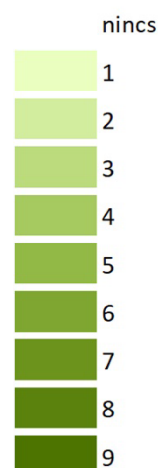
Az Északi Mátraalja néprajzi tájat foglalja magában. Itt régebben a hegyvidéki szálláskertes településforma is megtalálható volt. A területen hagyományosan soros-utcás, szalagtelkes településtípus van többségben, de halmazos szerkezetű települések is vannak. A déli Mátraalján hagyományos a szőlőterületek jelenléte. (Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/27. térkép)

II/28. Természeti és kulturális örökség

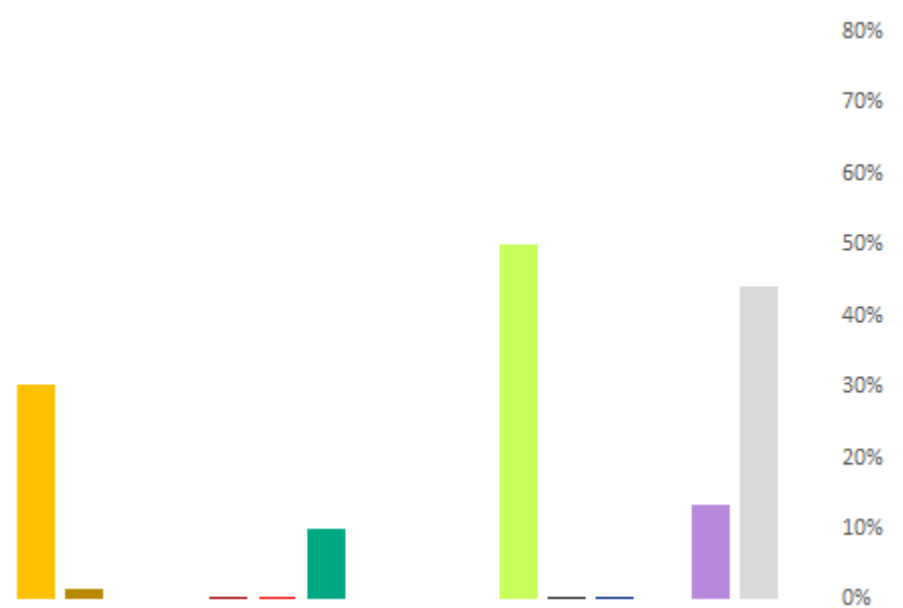
TERMÉSZETI ÉS KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Védelmi célú területi lehatárolások száma

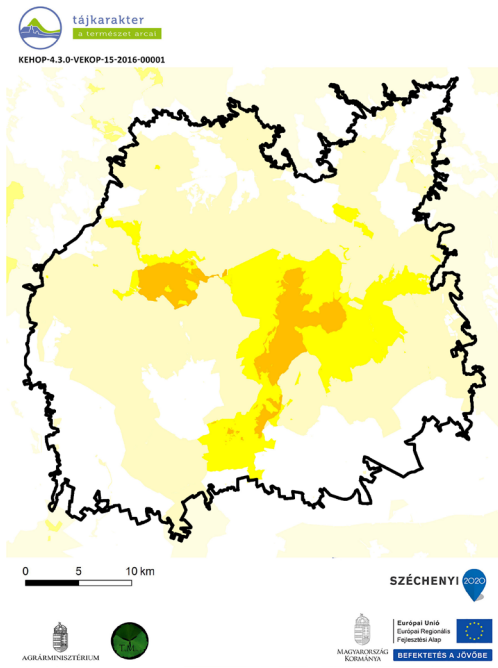

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/28. térkép)

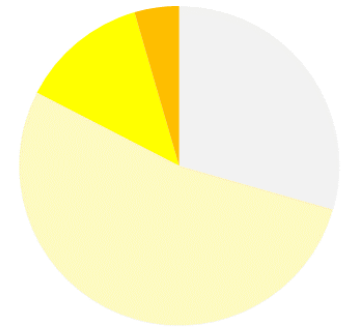
Védelmi célú területek	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Mátra-vidék	1262,06	100,00%
Natura 2000 terület	383,17	30,36%
Barlang védőövezet	20,34	1,61%
EU diploma	0,00	0,00%
Naturpark	0,00	0,00%
Természeti emlék	0,03	0,00%
Természetvédelmi terület	4,29	0,34%
Tájvédelmi körzet	124,82	9,89%
Nemzeti park	0,00	0,00%
MAB bioszféra rezervátum	0,00	0,00%
Ramsari terület	0,00	0,00%
Nemzeti ökológiai hálózat	632,29	50,10%
Országos védettségű kulturális örökség	2,35	0,19%
Országos, területi védettségű kulturális örökség	0,57	0,05%
Világörökség terület	0,00	0,00%
Világörökség várományos terület	167,77	13,29%
Nem védett terület	555,69	44,03%

II/29. Megbecsültség

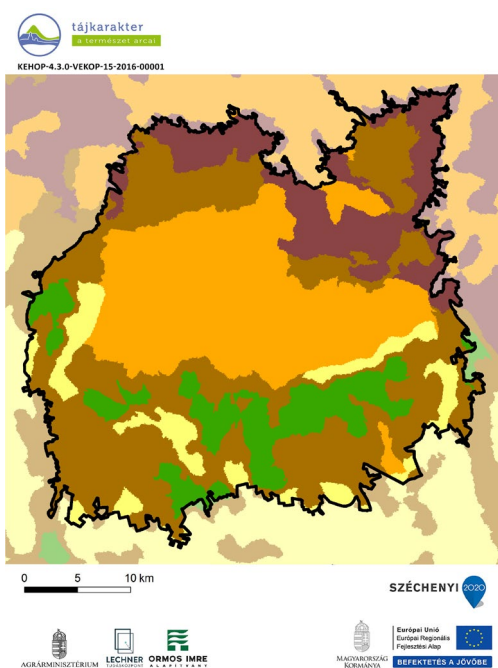

Megbecsültség	Összterület (km ²)	Területarány (%)
Mátra-vidék	1262,06	100,00%
1 - Nincs, igen alacsony	371,22	29,41%
2 - Alacsony	670,82	53,15%
3 - Mérsékelt	163,20	12,93%
4 - Számottevő	56,83	4,50%
5 - Jelentős	0,00	0,00%
6 - Magas	0,00	0,00%
7 - Nagyon magas	0,00	0,00%
8 - Kiemelkedő	0,00	0,00%

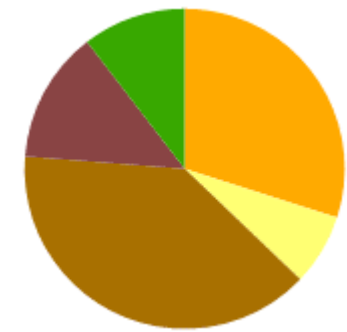

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/29. térkép)

II/30. Vizuális jellemzők

Vizuális jellemzők	Területarány (%)
Mátra-vidék	
Zárt, homogén, szegélyekben szegény területek	29,9
Átlátható, szegélyekben szegény területek	7,2
Átmeneti, közepesen zárt területek	39,1
Szegélyekben gazdag, de nem átlátható, zárt területek	13,3
Átlátható, nyitott, szegélyekben gazdag területek	10,4

A tájat az átmeneti, közepesen zárt területek (39%) uralják. Kis mértékben a zárt, homogén, szegélyekben szegény területek (30%) is előfordulnak.

(Az indikátor országos eloszlásáról készült térképet lásd: Az országos tájkarakter-területek lehatároló és leíró indikátorai II/30. térkép)